

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

30. lipnja 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Organizacija radnog vremena – Direktiva 2003/88/EZ – Pravo na plaćeni godišnji odmor – Učitelji – Dopust za ozdravljenje – Godišnji odmor koji se preklapa s dopustom za ozdravljenje – Pravo korištenja godišnjeg odmora u drugom razdoblju“

U predmetu C-178/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (okružni sud u Wrocławu-centar, 10. odjel za rad i socijalnu sigurnost, Poljska), odlukom od 1. travnja 2015., koju je Sud zaprimio 20. travnja 2015., u postupku

Alicja Sobczyszyn

protiv

Szkoła Podstaw

owa w Rzeplinie,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik vijeća, E. Levits (izvjestitelj) i M. Berger, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, K. Herbout-Borcak i M. van Beek, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: poljski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 7. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL 2003., L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31.).
- 2 Pitanje je postavljeno u okviru spora između Alicje Sobczyszyn i njezina poslodavca Szkoła Podstawowa w Rzeplinie (osnovna škola u Rzeplinu, Poljska) u vezi sa zahtjevom A. Sobczyszyn da koristi pravo na plaćeni godišnji odmor za godinu tijekom koje je koristila dopust za ozdravljenje.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 1. Direktive 2003/88, naslovljen „Svrha i opseg”, propisuje:
„1. Ova direktiva postavlja minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete za organizaciju radnog vremena.
2. Ova se Direktiva primjenjuje na:
a) na najkraća razdoblja [...] godišnjeg odmora [...]
[...].”
- 4 Članak 7. te direktive, naslovljen „Godišnji odmor”, propisuje:
„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi svaki radnik imao pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, ovisno o uvjetima za stjecanje prava i za odobravanje takvog odmora utvrđenim nacionalnim propisima i/ili praksom.
2. Najkraći plaćeni godišnji odmor ne može se zamijeniti novčanom naknadom, osim u slučaju prestanka radnog odnosa.”
- 5 Članak 17. Direktive 2003/88 predviđa da države članice mogu odstupiti od pojedinih odredaba te direktive. U odnosu na članak 7. te direktive nije dopušteno nikakvo odstupanje.

Poljsko pravo

- 6 Usvojeni tekst Ustawa - Karta Nauczyciela (Zakon o učiteljima) od 26. siječnja 1982. (Dz. U. iz 2014., br. 191, poz. 1198, u daljnjem tekstu: Zakon o učiteljima) poseban je zakon kojim se utvrđuju prava i obveze učitelja. Kodeks Pracy (Zakonik o radu), donesen Zakonom od 26. lipnja 1974. (Dz. U. iz 1974., br. 24, poz. 141.), kako je izmijenjen, na učitelje se primjenjuje samo podredno.
- 7 Članak 64. Zakona o učiteljima glasi kako slijedi:
„1. Učitelji zaposleni u školi u kojoj organizacija rada predviđa ljetne i zimske praznike imaju pravo na godišnji odmor u trajanju koje odgovara tim praznicima i koriste ga za vrijeme tih praznika.
[...]
3. Učitelji zaposleni u školi koja ne predviđa školske praznike imaju pravo na 35 radnih dana godišnjeg odmora u razdoblju predviđenom u rasporedu korištenja godišnjih odmora.

[...]

5a. Učitelji zaposleni u školi koja ne predviđa školske praznike imaju pravo, u slučaju zasnivanja ili prestanka radnog odnosa tijekom kalendarske godine, na dio godišnjeg odmora koji je razmjeran izvršenom radu, u skladu s posebnim odredbama.”

8 Članak 73. tog zakona propisuje:

„1. Ravnatelj ustanove učiteljima zaposlenima na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu, koji su stekli najmanje sedam godina radnog staža u ustanovi, odobrava dopust za ozdravljenje kako bi proveli liječenje koje je propisao liječnik, u najduljem trajanju od godine dana i u jednokratnom obliku [...].

[...]

5. Tijekom razdoblja korištenja dopusta za ozdravljenje učitelj zadržava pravo na svoju osnovnu mjesečnu plaću, s dodatkom na osnovi navršenih godina radnog staža, kao i pravo na druga davanja za zaposlene, uključujući i socijalne pogodnosti predviđene člankom 54.

6. Najkasnije dva tjedna prije završetka dopusta za ozdravljenje, ravnatelj škole uputit će učitelju poziv na preglede radi kontrole u vezi s utvrđivanjem da ne postoje kontraindikacije za izvršavanje njegovih funkcija.

[...]

8. Učitelji mogu koristiti svoje pravo na novi dopust za ozdravljenje najranije godinu dana od dana okončanja prijašnjeg dopusta za ozdravljenje. Ukupno razdoblje korištenja dopusta za ozdravljenje ne može biti dulje od tri godine tijekom čitavog radnog staža.

[...]

10. Ugovorni liječnik učitelja odlučuje postoji li potreba za dopustom za ozdravljenje u cilju provođenja propisanog liječenja. Protiv odluke iz prve rečenice moguće je uložiti pravni lijek žalbenom tijelu određenom odredbama donesenima na temelju stavka 11. i sukladno postupku predviđenom tim odredbama. [...]”

9 Članak 14. Zakonika o radu nalazi se u poglavlju II. tog Zakonika, pod nazivom „Temeljna načela radnog prava”. Tim je člankom propisano:

„Svaki radnik ima pravo na odmor sukladno pravilima koja se primjenjuju na trajanje rada, na praznike i na godišnji odmor.”

10 Članak 152. stavak 1. istog zakonika glasi kako slijedi:

„Svaki radnik tijekom godine ima pravo na neprekidno razdoblje plaćenog odmora, u daljnjem tekstu: odmor”.

11 Članak 165. istog zakonika propisuje:

„Ako radnik u određenom roku ne može započeti koristiti odmor zbog razloga koji opravdavaju njegovo izbjivanje s posla, a osobito zbog:

1) privremene nesposobnosti za rad slijedom bolesti,

- 2) izolacije u vezi sa zaraznom bolešću,
- 3) poziva za sudjelovanje u vojnoj vježbi ili u vojnoj obuci u razdoblju od najviše tri mjeseca,
- 4) rodiljnog dopusta,

poslodavac je dužan odgoditi korištenje odmora na kasniji datum.”

12 Sukladno članku 166. Zakonika o radu:

„Ako radnik nije koristio dane odmora zbog:

- 1) privremene nesposobnosti za rad slijedom bolesti,
- 2) izolacije u vezi sa zaraznom bolešću,
- 3) sudjelovanja u vojnoj vježbi ili u vojnoj obuci u razdoblju od najviše tri mjeseca,
- 4) rodiljnog dopusta,

poslodavac ih je dužan odgoditi na kasniji datum.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

13 A. Sobczyszyn je od 2008. učiteljica u obrazovnoj ustanovi Szkoła Podstawowa w Rzeplinie (osnovna škola u Rzeplinu), koja je njezin poslodavac.

14 Dana 1. siječnja 2011. stekla je pravo na 35 dana godišnjeg odmora sukladno članku 64. stavku 3. Zakona o učiteljima. Poslodavac joj je na temelju članka 73. navedenog zakona odobrio od 28. ožujka do 18. studenoga 2011. korištenje dopusta za ozdravljenje kako bi provela liječenje koje joj je propisao liječnik.

15 Dana 27. travnja 2012. A. Sobczyszyn postavila je zahtjev za korištenje svojeg prava na dane godišnjeg odmora za 2011. koje nije mogla iskoristiti zbog svojeg dopusta za ozdravljenje. Njezin joj poslodavac nije odobrio korištenje tog prava uz obrazloženje da je prema rasporedu za korištenje godišnjeg odmora za 2011. bilo predviđeno da ona svoj godišnji odmor koristi od 1. do 31. srpnja 2011. i da je njezino pravo na godišnji odmor za 2011. obuhvaćeno razdobljem dopusta za ozdravljenje u okviru tih datuma.

16 Sud koji je uputio zahtjev, kojem je A. Sobczyszyn podnijela tužbu, dvoji u pogledu usklađenosti nacionalnih odredbi kojima je uređeno pravo na godišnji odmor učitelja s člankom 7. Direktive 2003/88. U tom smislu, navedeni sud smatra da Sud još nije imao prilike izjasniti se o pitanju tumačenja te odredbe prava Unije kada se razdoblje godišnjeg odmora preklapa s razdobljem dopusta za ozdravljenje, kako je predviđen poljskim pravom.

17 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (okružni sud u Wrocławu-centar, 10. odjel za rad i socijalnu sigurnost, Poljska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebaju li članak 7. Direktive 2003/88, u skladu s kojim države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi svaki radnik imao pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, ovisno o uvjetima za stjecanje prava i za odobravanje takvog odmora utvrđenima nacionalnim propisima i/ili

praksom, tumačiti na način da učitelj koji je koristio dopust za ozdravljenje, propisan Zakonom o učiteljima, uz to stječe i pravo na korištenje godišnjeg odmora u skladu s općim odredbama radnog prava, za godinu u kojoj je koristio dopust za ozdravljenje?”

O prethodnom pitanju

- 18 Sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti pita treba li članak 7. Direktive 2003/88 tumačiti na način da mu se protive nacionalni propis ili praksa poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, na temelju kojih je radniku koji je na dopustu za ozdravljenje, odobrenom u skladu s nacionalnim pravom, tijekom razdoblja godišnjeg odmora utvrđenog u kalendaru godišnjih odmora ustanove u kojoj je zaposlen, nakon njegova dopusta za ozdravljenje moguće odbiti pravo na korištenje njegova godišnjeg odmora u kasnijem razdoblju.
- 19 U tom pogledu, na prvome mjestu valja podsjetiti da svaki radnik, kao što to proizlazi iz samog teksta članka 7. stavka 1. Direktive br. 2003/88 – a riječ je o odredbi od čije primjene nije moguće odstupiti na temelju te direktive – ima pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna. To pravo na plaćeni godišnji odmor treba smatrati osobito važnim načelom socijalnog prava Unije, koje nadležna nacionalna tijela mogu provoditi samo u granicama izričito propisanim samom Direktivom 2003/88 (presuda od 10. rujna 2009., Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, t. 18. i navedena sudska praksa).
- 20 Na drugome mjestu, valja napomenuti da pravo na plaćeni godišnji odmor kao načelo socijalnog prava Unije nema samo osobitu važnost, nego je i izričito propisano u članku 31. stavku 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, kojoj članak 6. stavak 1. UEU-a priznaje istu pravnu snagu kao i Ugovorima (presude od 22. studenoga 2011., KHS, C-214/10, EU:C:2011:761, t. 37., i od 3. svibnja 2012., Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, t. 40.).
- 21 Na trećemu mjestu, pravo na plaćeni godišnji odmor ne može se tumačiti na restriktivan način (vidjeti presudu od 22. travnja 2010., Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, t. 29.).
- 22 Osim toga, Sud je već presudio da se članku 7. stavku 1. Direktive 2003/88 načelno ne protivi nacionalni propis koji predviđa načine korištenja prava na plaćeni godišnji odmor, koje je izričito utvrđeno tom direktivom, koji podrazumijevaju čak i gubitak navedenog prava nakon referentnog razdoblja, ali pod uvjetom da je radnik koji je izgubio pravo na plaćeni godišnji odmor imao stvarnu mogućnost koristiti to pravo (presuda od 10. rujna 2009., Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, t. 19. i navedena sudska praksa).
- 23 Iz sudske prakse Suda također proizlazi da je svrha plaćenog godišnjeg odmora omogućiti radniku odmor i raspolaganje vremenom za opuštanje i zabavu (vidjeti presudu od 20. siječnja 2009., Schultz-Hoff i dr., C-350/06 i C-520/06, EU:C:2009:18, t. 25.).
- 24 Sud je iz toga zaključio da u slučaju preklapanja godišnjeg odmora i bolovanja članak 7. stavak 1. Direktive 2003/88 treba tumačiti na način da mu se protive nacionalne odredbe ili prakse kojima je predviđeno da pravo na plaćeni godišnji odmor prestaje po isteku referentnog razdoblja i/ili razdoblja za koje ga je moguće odgoditi određenog nacionalnim pravom kad je radnik bio na bolovanju tijekom cijelog ili dijela referentnog razdoblja i kad stoga nije imao stvarnu mogućnost koristiti navedeno pravo (vidjeti osobito presude od 20. siječnja 2009., Schultz-Hoff i dr., C-350/06 i C-520/06, EU:C:2009:18, t. 49., i od 10. rujna 2009., Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, t. 19.).

- 25 Naime, Sud je smatrao da se svrha prava na plaćeni godišnji odmor, a to je omogućavanje radniku odmora i raspolaganja vremenom za opuštanje i zabavu, razlikuje od svrhe prava na bolovanje, odnosno omogućavanja radniku da se oporavi od bolesti (vidjeti u tom smislu presudu od 21. lipnja 2012., ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, t. 19. i navedenu sudsku praksu).
- 26 S obzirom na različite svrhe tih dviju vrsta odmora, Sud je zaključio da radnik koji je na bolovanju tijekom unaprijed dogovorenog razdoblja godišnjeg odmora ima pravo – na vlastiti zahtjev i kako bi taj svoj godišnji odmor mogao stvarno koristiti – uzeti ga u razdoblju koje se razlikuje od onog koje se preklapa s razdobljem bolovanja (vidjeti presude od 10. rujna 2009., Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, t. 22., i od 21. lipnja 2012., ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, t. 20.).
- 27 Upravo u odnosu na ta razmatranja – koja su u potpunosti primjenjiva na situaciju poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u kojoj se dopust za ozdravljenje preklapa s razdobljem unaprijed dogovorenog godišnjeg odmora – valja odrediti može li to preklapanje, imajući u vidu eventualno različitu svrhu dviju vrsta odmora o kojima je riječ, predstavljati prepreku kasnijem korištenju godišnjeg odmora na koji je radnik stekao pravo.
- 28 U tom pogledu, iako je konačno na nacionalnom sudu – koji je jedini nadležan za tumačenje nacionalnog zakonodavstva – da donese odluku o tome razlikuje li se svrha dopusta za ozdravljenje od svrhe plaćenog godišnjeg odmora definiranog člankom 7. Direktive 2003/88, kako ga tumači Sud, valja podsjetiti da potonji nacionalnom sudu, kojem treba dati koristan odgovor radi rješavanja spora koji se pred njime vodi, u tu svrhu može dati naznake koje se temelje na svim podacima koje mu je dostavio nacionalni sud, a osobito na obrazloženje odluke kojom se upućuje prethodno pitanje.
- 29 Kada je riječ o svrsi prava na dopust za ozdravljenje, kako je predviđeno poljskim pravom, važno je podsjetiti da članak 73. stavak 1. Zakona o učiteljima navodi da se navedeni dopust odobrava „kako bi provedli liječenje koje je propisao liječnik”, u najduljem trajanju od godine dana i u jednokratnom obliku. Prema stavku 10. tog članka, ugovorni liječnik učitelja odlučuje „postoji li potreba za takvim dopustom u cilju provođenja propisanog liječenja”. Osim toga, članak 73. stavak 6. tog zakona propisuje da se učitelj dva tjedna prije završetka navedenog dopusta dužan pojaviti na pregledima radi kontrole u vezi s utvrđivanjem da ne postoje kontraindikacije za ponovno preuzimanje njegovih funkcija.
- 30 Međutim, kao što je to u svojem zahtjevu za prethodnu odluku naveo i sam sud koji je uputio zahtjev, elementi navedeni u prethodnoj točki ove presude mogu potvrditi tvrdnju prema kojoj je cilj dopusta za ozdravljenje o kojem je riječ u glavnom postupku poboljšanje zdravstvenog stanja radnikâ kojima je propisan, a nije mu cilj, za razliku od plaćenog godišnjeg odmora predviđenog člankom 7. stavkom 1. Direktive 2003/88, omogućiti tim radnicima korištenje vremena za opuštanje i zabavu jer moraju provesti liječenje koje je propisao liječnik.
- 31 Sud koji je uputio zahtjev mora – upravo s obzirom na te informacije i sve elemente kojima se na nacionalnoj razini uređuje odobravanje prava na dopust za ozdravljenje – ocijeniti razlikuje li se svrha potonjeg prava od svrhe prava na plaćeni godišnji odmor, definiranog člankom 7. Direktive 2003/88, kako ga tumači Sud.
- 32 U slučaju da sud koji je uputio zahtjev zaključi da takva razlika postoji, nacionalni propis mora poslodavcu propisati obvezu da predmetnom radniku odobri godišnji odmor u drugom razdoblju koje potonji predloži i koje je u skladu – ako je to potrebno – s važnim razlozima povezanim s interesima poslodavca, pri čemu *a priori* ne treba isključiti mogućnost da se radi o razdoblju izvan referentnog razdoblja za godišnji odmor o kojem je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2009., Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, t. 22. i 23.).

- 33 Naime, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, iako pozitivan učinak plaćenog godišnjeg odmora na sigurnost i zdravlje radnika najviše dolazi do izražaja ako se koristi u godini koja je predviđena u tu svrhu, odnosno u tekućoj godini, to vrijeme odmora ne gubi svoj značaj u tom smislu i ako se koristi u kasnijem razdoblju (vidjeti presude od 6. travnja 2006., *Federatie Nederlandse Vakbeweging*, C-124/05, EU:C:2006:244, t. 30., i od 20. siječnja 2009., *Schultz-Hoff i dr.*, C-350/06 i C-520/06, EU:C:2009:18, t. 30.).
- 34 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, na upućeno pitanje valja odgovoriti da članak 7. stavak 1. Direktive 2003/88 treba tumačiti na način da mu se protive nacionalni propis ili praksa poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, na temelju kojih je radniku koji je na dopustu za ozdravljenje, odobrenom u skladu s nacionalnim pravom, tijekom razdoblja godišnjeg odmora utvrđenog u kalendaru godišnjih odmora ustanove u kojoj je zaposlen, nakon njegova dopusta za ozdravljenje moguće odbiti pravo na korištenje plaćenog godišnjeg odmora u kasnijem razdoblju pod uvjetom da se svrha prava na dopust za ozdravljenje razlikuje od svrhe prava na godišnji odmor, što je dužan provjeriti sud koji je uputio zahtjev.

Troškovi

- 35 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 7. stavak 1. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena treba tumačiti na način da mu se protive nacionalni propis ili praksa poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, na temelju kojih je radniku koji je na dopustu za ozdravljenje, odobrenom u skladu s nacionalnim pravom, tijekom razdoblja godišnjeg odmora utvrđenog u kalendaru godišnjih odmora ustanove u kojoj je zaposlen, nakon njegova dopusta za ozdravljenje moguće odbiti pravo na korištenje plaćenog godišnjeg odmora u kasnijem razdoblju pod uvjetom da se svrha prava na dopust za ozdravljenje razlikuje od svrhe prava na godišnji odmor, što je dužan provjeriti sud koji je uputio zahtjev.

Potpisi